

ÖZET

Theileriosisli sığırlarda buparvaquone (Buparvon)'un terapötik etkinliği

Bu çalışmada, Türkiye'de doğrudan ve dolaylı büyük ekonomik kayıplara yol açan *T. annulata*'nın neden olduğu sığır theileriosisinin tedavisinde piyasaya yeni çıkan buparvaquone etken maddeli Buparvon (ALKE, İstanbul)'un etkinliği araştırıldı.

Çalışmada, Adnan Menderes Üniversitesi Veteriner Fakültesi İç Hastalıkları Büyük Hayvan Kliniğine getirilen veya sahada *T. annulata* ile doğal enfekte toplam 10 sığır kullanıldı.

Theileriosisin tanısı, Giemsa ile boyanmış kan frotilerinin mikroskopik bakısında eritrositler içersinde etkenin piroplazmik formlarının görülmesi ile konuldu.

Tedavi öncesi hasta hayvanların klinik muayenelerinde; beden ısısı, nabız ve solunum sayısında artış, iştahsızlık, zayıflama, durgunluk, yüzeysel lenf yumrularında tek veya çift taraflı büyüme, kıl örtüsünün mat ve karışık olduğu, konjunktiva ve görülebilir mukozaların hiperemik olduğu belirlendi. Hastaların bazılarında konjunktivada ödem ve peteşi tarzında kanamalar, sallantılı yürüyüş, seröz karakterde göz yaşı ve burun akıntısı, akciğerlerde ise sertleşmiş veziküler sesler belirlendi.

Tedavi öncesi Htc değerinde ve Hb konsantrasyonunda azalma, AST, üre ve trigliserit düzeylerinde artış, WBC, kreatinin, albumin, kalsiyum ve kolesterol düzeylerinin ise normal değerler içinde olduğu belirlendi.

Tedavi öncesi theileriosisli sığırlarda parazitemi düzeylerinin %8 ile %39 arasında olduğu belirlendi.

Theileriosis tanısı konulan sığırlara 2,5 mg/kg tek doz Buparvaquone (Buparvon, ALKE, Türkiye) kas içi yolla uygulandı. Buparvaquone uygulamasından sonraki 1., 3. ve 7. günlerde klinik ve laboratuvar bulguları belirlendi.

Theileriosisli sığırların büyük bir çoğunluğunda buparvaquone uygulamasından 1 gün sonra yem almaya ve su içmeye başladığı, tedaviden sonraki 7. günde ise büyüyen lenf yumrularının küçülmeye başladığı, kıl örtüsündeki matlık ve karışıklığın kaybolduğu, seröz göz yaşı ve burun akıntısının görülmediği ve akciğerlerdeki sertleşmiş veziküler seslerin normale döndüğü, konjunktivada belirlenen hiperemi, ödem ve peteşiel kanamaların tamamen kayboldukları belirlendi. Buparvaquone ile tedaviden sonraki 1., 3. ve 7. günlerde o beden sıcaklığı ve solunum sayısının tedavi öncesine göre önemli ($p<0.05$) düzeyde azaldığı, nabız sayısındaki azalmanın ise anlamlı olmadığı belirlendi.

Buparvaquone ile tedaviden sonraki 1., 3. ve 7. günlerde Hb, serum üre, trigliserit düzeylerinin ve AST aktivitelerinin azaldığı, lökosit sayısının arttığı, Htc, serum kreatinin, albumin, kalsiyum ve kolesterol konsantrasyonlarındaki değişimlerin ise anlamlı olmadığı belirlendi.

Theileriosisli sığırların tümünde buparvaquone uygulamasından sonraki 1. günde etkenin piknotik noktalar halinde dejenere olmuş piroplazm formlarına, 3. günde piknotik olan etkenlerin sayısının azaldığı, 7 günde ise %1 civarında olduğu belirlendi.

Sonuç olarak, *T. annulata* ile doğal enfekte sığırların tedavisinde, 2,5 mg/kg buparvaquone (Buparvon, ALKE, Türkiye)'un derin kas içi yolla tek doz uygulamasının saha koşullarında etyolojik, klinik ve laboratuvar bulguları bakımından etkili olduğu, ancak ilacın etkinliğinin belirlenmesinde daha fazla sayıda doğal olarak enfekte olan ve deneysel olarak belirli suşla, aynı yaş ve aynı ırktan olan hayvanların kullanıldığı, kontrol grubu da bırakılarak yapılacak çalışmalara gereksinim duyulmaktadır.

Anahtar Kelime: *Theileria annulata*, buparvaquone, sığır.